

דוד אייפרמן

לעילוי נשמת
סבי יעקב בן שלמה הלוי
ור' אלתר בן-ציון בן ישראל גרשון

"כאחד שבטי ישראל" - לדמותו של שמשון

- א. הקדמה
- ב. מעמדו ותפקידו של שמשון
- ג. נזירותו של שמשון והיחס לכוחותיו
- ד. לחימתו נגד הפלישתים
- ה. חטאו של שמשון
- ו. שמשון בהשוואה לבית יהודה
- ז. מסר לדורות

א. הקדמה

כדי להבין קצת יותר את סיפורנו ובאיזו תקופה מדובר, נציע רקע היסטורי קצר. הפרקים יג - טז בספר שופטים, התרחשו לקראת סוף ימי השופטים, כאשר עדיין אין מלך בישראל, ואיש הישר בעיניו יעשה. במשך כשלוש מאות שנה נכנסו בני ישראל ויצאו מצרה לצרה ומשיעבוד לשיעבוד, בשל פנייתם לעבודה זרה ועזיבת אלוקים חיים. בכל פעם ששבו וזעקו לה' שיושיע אותם, היה הקב"ה מקים להם שופט שיגאלם מצרותיהם. נראה שמשון נולד עוד לפני ימיו של יפתח, וזכה לראות אותו ועוד שלושה שופטים אחריו. כל אלה פעלו בחלקה הצפוני של ארץ ישראל, כאשר בשלב כלשהו בתקופה זו, פלשו הפלישתים לדרום ארץ ישראל והשתלטו על האיזור, בעיקר על ארץ יהודה. שבט יהודה, שבט שלא ידע עד עתה כל רע, שהרי לא הושפע מהשיעבודים שניכפו על שאר השבטים, ואף הפיל את פחדו על אויביו מסביב, היה צריך להתמודד עם מציאות פתאומית בה אסרו עליו לייצר כל כלי ברזל, ובפרט כלי מלחמה, כפי שמתואר עוד בזמן שאול (שמואל א יג, יט). מצב זה היה חדש לשבט יהודה, שהיה אובד עצות ולא ידע כיצד להתקומם כנגדו. חשוב לציין, שהמלוכה לא תתחיל עד כחמישים שנה לאחר מותו של שמשון.

נצחונותיהם של ישראל במלחמות אינם נובעים מיתרון מספרי, אלא ממעלתם הרוחנית, וכתוצאה ממנה - מידת ההשגחה של הקב"ה עליהם. בני ישראל לא היו מוכנים, מבחינה דתית, להקים צבא ולנצח מלחמות. עלי כיהן באותה תקופה ככהן גדול, ובאמצע ימיו של שמשון הוא החל את פעולתו כשופט בשילה, כאשר התמקד בהנהגת הפן הדתי בעם, ובשיפוטו. סביר להניח שבאותה תקופה גם ישי, אבי דוד, חי והושפע ישירות מפעולותיו של שמשון, יחד עם שאר אנשי יהודה.

שמואל כתב את ספר שופטים כדי שישמש לקח ומוסר לדורו בפרט, ולכל הדורות בכלל. לכן, עלינו לחפש בכל סיפור מה מטרתו, ומה הלקח שניתן להפיק ממנו. כדי ליישם את הבירור בסיפורנו, עלינו להתעמק באישיותו של שמשון, ולגלות מי היה ומה היה תפקידו, ועל ידי כך נוכל להבין גם מה היה הצורך במנהיג/מושיע כשמשון בתקופה כזאת.

ב. מעמדו ותפקידו של שמשון

"לפעמו במחנה דן" (שופטים יג, כה) - אמר רבי יצחק דבי רבי אמי: מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזו. (סוטה ט, ב)

כיצד בדיוק נתאר את שמשון? האם היה שופט, נביא, מושיע גרידא, או משהו שונה לגמרי? ומה פשר "רוח ה'" שצלחה עליו? פעולתו של שמשון היתה ייחודית ושונה מכל שופט אחר שהיה לפניו ואחריו. שאר השופטים שהושיעו את ישראל היו מצביאים, שיצאו עם קבוצות או שבטים אחדים להילחם באויב המיצר להם, ולהודפו מעליהם. רואים גם שהיה לכל אחד מניע פוליטי או לאומי לפעול כפי שפעל. כמו כן, יפתח היה היחיד, עד אותה עת, שהעביר את המערכה אל תוך שטח האויב. לעומת כל אלה, שמשון נלחם לבדו בתוך ארץ הפלישתים, ופעולותיו היו כפעולות נקמה אישיות.

מה שמוסכם על רוב המפרשים הוא, שמושיע דוגמת שמשון היה צורך השעה. "הרבה ריוח והצלחה לפניו" (רש"י בראשית ו, יד ד"ה עשה) - לכל פורענות מביא הקב"ה את הישועה בדרכים המתאימות לאותו מצב, ומושיע לפי הנסיבות ולפי צורך אותה שעה; כפי שנאמר: "מי תכן את רוח ה', ואיש עצתו יודיענו" (ישעיה מ, יג). על אף חסרונותיו של שמשון, בחר ה' לרומם דווקא אותו, כי השעה היתה צריכה דמות כמותו. טרם הגיעה השעה להקים צבא לישראל, כפי שטענו בהקדמה, ולכן היה צורך דווקא ביחיד, שיילחם בפלישתים בצורה פרטית. בגלל צדקותו של שמשון, חלה עליו ההשגחה, שבדרך כלל חלה על צבא ישראל ביציאתו למלחמה.

מעבר לכך, היה לשמשון תפקיד נוסף: להראות לישראל ששילטון הפלישתים עליהם הוא דבר שניתן להסירו, שאפשר להלחם נגדו, ואינו נמשך לעולם. הכתוב לא בא לספר לנו על

עלילות יחיד והרפתקאותיו, ולכן יש לראות את כל הסיפור דרך המשקפיים של "כי מה היא, כי תאנה הוא מבקש מפלשתים" (יד, ד).

במאמרו "מעז יצא מר", רואה אברהם קריב את שמשון כשפן ניסיון של הקב"ה, לראות האם ייתכן שישועת ישראל, בהווה ובעתיד, יכולה לצמוח על ידי דמות כזאת, המנהיגה על פי גבורה המעולפת בקדושה.

בין לשיטתו של זה ובין לשיטתו של זה, שמשון צריך היה לבחור לעצמו דרך לנקום בפלישתים כנקמה אישית, מבלי לערב את עם ישראל, כפי שנפרט בהמשך. ד"ר חיים חמיאל כותב בספרו עיונים בספר שופטים, כסיכום להערכה שלו: "דרך זרה ומוזרה בחר לו שמשון בפעולתו כמושיע, אף על פי כן, צירפו הכתוב לשורת השופטים בזכות התשועה שהביא על ישראל, ובזכות הקריאות שקרא אל ה'".

האם שמשון, בנוסף להרפתקאותיו, גם שפט את ישראל בפועל כפי שמצוין בפרק טו, כ, ושוב בפרק טז, לא? יש בדבר מחלוקת בקרב המפרשים. לפי הנראה מרש"י, הן בפירושו לתורה (בראשית מט, טז ד"ה אחד), והן בפירושו לגמרא (סוטה י, א ד"ה כאחד), שמשון גם שפט אותם ממש. לעומת זאת, המהרש"א על מסכת סוטה (שם), מסתמך על מדרשי הבראשית רבה והתנחומא, שמדברים רק על ניקמתו מהפלישתים. אמנם לא מפורש, אבל נראה שהמהרש"א נוטה לומר שלא עסק בשיפוט; זאת, מפני שעלי הכהן שפט את העם באותה תקופה, ולא מפאת חסרון כלשהו שהיה בשמשון.

נראה להביא את דברי הרמב"ם במורה הנבוכים (חלק ב, פרק מה), שעונה על השאלות שהצבנו בהתחלה. הוא מפרט את המעלות השונות בנבואה, וכותב במעלה הראשונה:

תחלת מעלות הנבואה שילווה את האדם עזר אלקי, יעוררו ויזרזו לעשות טובה גדולה בעלת ערך, כגון הצלת קבוצת חסידים... או הצלת חסיד גדול... וימצא מצד עצמו לכך התעוררות ודחיפה לפעולה, וזה נקרא "רוח ה'". והאדם אשר ילווהו מצב זה, אומרים עליו שהוא צלחה עליו רוח ה'... וכיוצא בשמות אלו. וזו היא דרגת כל שופטי ישראל... וזוהי גם דרגת כל משיחי ישראל החסידים... וכגון רוח ה' זו, לא גרמה לאחד מאלו לדבר במאומה (לעשות דבר בלי שום סיבה/מטרה - ד. א.), אלא תכלית הכח הזה לעורר אותו האמיץ לפעולה מסויימת. ולא לאיזו פעולה שתזדמן, אלא לעזרת עשוק.

יוצא, שהרמב"ם בא להסביר לנו, לא רק את דרגת המושיעים, שהיא תחילת נבואה, אלא גם המקרה המוזר והתמוה על הריגת האריה על ידי שמשון (יד, ה-ו), שלכאורה אין לו שום מטרה. הן מבחינתנו - שהרי אין זה מוסיף לנו שום ידיעה, הן מבחינת עם ישראל - שאין בזה ישועה להם, והן מבחינת האנשים סביבו, כולל הפלישתים - שהרי הוא אינו מספר על

כך לאף אחד! הרמב"ם מסביר שדרגה זו של רוח ה' ששרתה על המושיעים¹, היתה במגמה ספציפית להושיע. ה' מביא לידיהם מעשה, כהכנה נפשית להזדמנות בה יבואו לידי תפקידם האמיתי, וכן כדי 'להזכיר' לאותו מחוזק, שכוחו הוא אך ורק למטרה אחת, והיא - הצלת העשוק מיד עושקו, ובמקרים שלנו, עם ישראל. זה היה תפקיד האריה אצלנו וזה היה תפקיד הארי והדב אצל דוד, על פי המכילתא (פרשת בשלח מסכתא דעמלק ב):

דוד נתן לו רמז וחש, שנאמר: "גם את הארי גם את הדב הכה עבדך" (שמואל א יז, לו) - אמר דוד: וכי מה אני ספון שהכתי חיות רעות אלו? אלא שמא עתיד ליארע לישראל דבר, והם עתידין להינצל על ידי.

ברם, יש גם רובד נוסף לתפקידו של שמשון. הרמב"ם רמז לזה בדבריו, והרחיב על כך המכתב מאליהו (חלק ב עמוד 268) על פי מה שכתב ר' צדוק מלובלין בספרו ישראל קדושים. תפקידו של הצדיק, של שבט דן², ולעתיד לבוא של המשיח, הוא ירידה לשם עלייה. הכוונה היא, שעל כל אחד מהם "לרדת אל העם", כדי לנסות למשוך אותו מעלה ביחד איתו; לנסות להשפיע עליו מדרגתם ולא מלמעלה.

תפקידו של שמשון נקבע כבר לפני לידתו. כדי למלא תפקיד זה, היה עליו לרדת בין הפלישתים הטמאים והערלים, להיטמע בתוכם, או לכל הפחות להראות נתק בינו לבין עם ישראל, ועל ידי זה יבטל את הרע וישקם את ישראל מבחינה פיזית, וכתוצאה ישירה, גם מבחינה רוחנית. שמשון היה חייב להקריב את עלייתו האישית בדרגות הקדושה ולהביא לידי התנכרות כלפיו מבני ישראל, כדי לקיים את ציוויו של ה' למען עם ישראל. עצם ההשוואה בין תפקידו של שמשון לתפקידו של המשיח, מסבירה לנו את פשט המדרש בברכת יעקב: "קויתי ה' - לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסובר בו שגאולה מגעת בימיו"; וכן: "לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסובר בו שהוא מלך המשיח" (בראשית רבה צח, יד)³. ייתכן שמשמשון באמת היה צריך להיות המשיח, אלא שנכשל בדרך. כל זה מוביל אותנו לשאול - מדוע היה שמשון נזיר מבטן, תכונה שהיא חדשה וייחודית אצל השופטים? ומה היחס בין זה לבין הכוחות המיוחדים שהיו לו?

ג. נזירותו של שמשון והיחס לכוחותיו

"כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן" (שופטים יג, ז) - גלוי היה לפני הקב"ה שמשון היה הולך אחר עיניו, לפיכך הזהירו בנזיר. (במדבר רבה י, ה) מה נחש זה, כל כחו אינו אלא בראשו, כך שמשון.

1. כגון עתניאל בן קנו - "ותהי עליו רוח ה'" (שופטים ג, ט); שאול - "ותצלח רוח אלוקים על שאול" (שמואל א יא, ו), וכו'.
2. שמצד אחד נחשב לשבט הירוד ביותר מבחינה דתית/רוחנית, ומצד שני - ה"מאסף לכל המנחת" (במדבר י, כה).
3. יש לציין שכל המקורות ממדרש רבה הם על פי הוצאת "וילנא".

(בראשית רבה צח, יד)

אילו היינו רוצים להציג את דמותו של שמשון, היינו בוחרים באדם הגדול והשרירי ביותר שניתן למצוא. כמו כן, עוד מימי האגדות בגן, רוב העולם עדיין סבור שכוחו של שמשון נבע משערו, שהרי כאשר גילחו אותו, כוחו נעלם ממנו! אך לא ניתן לקיים קשר זה מכמה סיבות:

- א. כמעט בכל פעם שמשמשון עשה מעשה גבורה, כתוב: "ותצלח עליו רוח ה'" (יד, ו; שם, יט; טו, יד). אם כוחו היה כוח פיזי, לשם מה ההשראה הזאת?
- ב. אפילו הפלישתים היו משוכנעים שכוחו טמון במשהו פנימי יותר משערו, שהרי היו מוכנים לשלם הון בשביל לגלות מה סודו. משמע, שהוא לא היה גלוי לעין. טענה זו מתחזקת בעיקר לאור המדרש: "אמר רבי שמעון החסיד: בין כתיפיו של שמשון ששים אמה היה" (סוטה י, א). למי שסבור שכוחו המדרש היא, שאכן שמשון היה ענק מימדים, מה יש לגלות ביחס למקור כוחו?
- ג. אם אכן כוחו היה כוח פיזי, מדוע הוא נעלם כאשר גילחו אותו?
- ד. אחרי שגילחו אותו כתוב: "והוא לא ידע כי ה' סר מעליו" (טז, כ) - משמע, שכוחו נובע מהשמיים ולא מגופו, ואין הוא תלוי בשערו, כי אז היה יודע שכוחו נעלם!
- ה. לאחר שחזר שערו וגדל, לא כתוב ששבו כוחותיו בגינו. ועוד, הרי מצינו שהיה חייב להתפלל אל ה' שישב לו את כוחותיו! כלומר, שכוחו לא בא לו כדבר טבעי, ואף לא היה קשור כלל לאורך שערו!

שאלות אלו, ועוד שכמותן, דורשות מאיתנו לחקור ולהבין מהו באמת מקור כוחו, ואם הוא מתקשר לנזירותו. ראשית, יש להבין לשם מה באה נזירות בכלל. ספר החינוך כותב שקדושת הנזיר היא בהנחתו את מלאכת החומר ושבירת תאוותיו. אבל, כל זאת במידה שמניעתם אינה מזיקה לגוף, כמו פרע שער ויין, שבאלה יכניע את היצר ויחזק בו את עבודת השכל, בלי לפגוע בגוף עצמו, ואז כבוד ה' ישכון עליו (הוצאת אשכול מצוה שעד). עול נזירות הוא דבר שטעון שיקול ואיזון עדין ביותר. לפי האבן עזרא, נזיר הוא מלשון נזר - "כי נזר אלקיו על ראשו" (במדבר ו, ז) - הרומז למלך - "ואקח הנזר אשר על ראשו" (שמואל ב א, ז), ומשמעו, שהוא מושל בתאוותיו ואין תאוותיו מושלות בו. וכן כותב המהר"ל, שכפי שמלך נבדל משאר העם, כן הנזיר מובדל משאר בני האדם שמותרים ביין, תגלחת וכו', ובנוסף לכך הוא פרוש ומובדל מתאוותיו הגופניות, מחמת קדושתו (חידושי אגדות על מסכת סוטה ט, ב).

תפקידו של שמשון, לגור בין הפלישתים ולהילחם בהם מתוכם, דרש ממנו לא רק כוח פיזי, אלא גם כוח רצון אדיר לקיים את עצמו בצידקתו. כוחו לא בא לו משמיים כמתנה, אלא מפאת דרגתו הרוחנית, ולדרגה זו הגיע על ידי נזירותו. לכן, לא היה שמשון ככל הנזירים, אלא נזיר מרחם, הקדוש מתחילתו, ולא נרשמה בו כל השפעה שלילית כבר מילדותו. וכפי שענה רבי אברהם בן הרמב"ם לשואל, שהתנאי להשגחה כזאת כפי שהיתה לשמשון, הוא

ההידבקות בעבודת ה', ואת ההידבקות הגדולה והחזקה שהיתה לו, ניתן להשיג רק על ידי נזירות (שו"ת רבי אברהם בן הרמב"ם סימן יח).
 ברם, לנזירות יש שתי תכליות, כפי שכותב ההעמק דבר. הראשונה, כמו שפירשנו, היא להתקדש ולהשיג רוח הקודש - להיות מופרש לה' (מלשון "קדשים תהיו" - הווי פרושים" - רש"י ויקרא יט, ב). השנייה היא להיבדל ולהתרחק מדברים שליליים, מפני ראיית מעשה ("כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" - סוטה ב, א), או מפני איזה הרהור בדבר, או מפני שטבעו נוטה לרע. שמשון היה שייך גם לקבוצה השנייה, כפי שמעידים כמה מקורות. עדות ראשונה היא ממדרשי חז"ל:

גלוי היה לפני הקב"ה שמשון היה הולך אחר עיניו. (במדבר רבה י, ה)
 מה נחש זה מצוי בין הנשים, כך שמשון בן מנוח מצוי בין הנשים.
 (בראשית רבה צח, יד)
 שמשון הלך אחר עיניו. לפיכך נקרו פלישתים את עיניו. (סוטה ט, ב)

כלומר, לשמשון היתה נטייה טבעית לדברים שליליים, ולכן ציווה עליו ה' את הנזירות, כדי שתשמור עליו, בעיקר מאחר שהוא שרוי בין הפלישתים. הצורך בכך היה מתחילת קיומו, כדי שילמד להתגבר על יצריו עוד משחר ילדותו.

עדות שנייה לכך שמשון שייך לקבוצה השנייה, יוצאת מהדברים שנאסרו על שמשון כנזיר. לגבי התכלית הראשונה של הנזירות - השגת ה' - באמת שייכים כל הדברים שנאסרו לנזיר מהתורה: יין ותגלחת - להרחיק מן ההוללות ומעבודה זרה, וטומאת המת - להרחיק מן העצבות, שהרי "אין שכינה שורה לא מתוך עצבות... ולא מתוך שחוק... אלא מתוך דבר שמחה של מצוה" (שבת ל, ב). בשביל התכלית השנייה, שהיא הרחקה מדברים שליליים, נאסר שמשון רק ביין ובתגלחת ולא בטומאת המת, עובדה המוכיחה שניירותו באה דווקא למטרה זו, שהרי לא שייך בה איסור טומאת המת⁴.

אברהם קריב, שכנראה תפס את שמשון כמנהיג מיוחד, בלי להיכנס לדרגתו הרוחנית, וראה את נזירותו רק בתכלית השנייה, מגיע לשלוש מסקנות, הקשורות למה שראינו עד עכשיו:

- א. צורת לחימתו היתה במטרה להבהיל את אויבי ישראל, בעוד שעם ישראל אינו בשל להקים צבא.
- ב. הגבורה הפיזית היא זאת שאיפשרה את צורת הלחימה האישית.
- ג. ההכנות (הופעת המלאך והוראותיו, וכו') והנזירות היו להכשרת הדמות והטיפוס של "גיבור", ולכן הנזירות היא בעצם השלמה לה.

4. כמובן שאפשר להגיד שהסיבה שלא נאסר מטומאת המת היא כהוראת שעה, דבר חד פעמי מכוח צו אלוהי, שהרי כל תכליתו וקיומו היה להרוג את הפלישתים! אבל בכל זאת אולי ניתן לראות בזה "סמך הלכתי".

מה שקצת קשה על המסקנה השנייה הוא, שעל פי הבנתנו את הצורך במנהיג כזה בזמן כזה, צורת הלחימה האישית היא זאת שהביאה לצורך בגבורה פיזית, ולא להיפך. נבדוק כעת על פי המקרא, כיצד פעל שמשון והביא לידי התוצאות שרצה להשיג - נקמה בפלישתים, בלי לערב את ישראל.

ד. לחימתו נגד הפלישתים

"דן ידן עמו כאחד שבטי ישראל" (בראשית מט, טז) - ... כיחידו של עולם; מה יחידו של עולם אינו צריך סיוע, כך שמשון בן מנוח אינו צריך לסיוע. (בראשית רבה צח, יג)
 "יהי דן נחש עלי דרך..." (בראשית מט, יז) - כל החיות מהלכות זוגות זוגות, והנחש אינו הולך בדרך אלא יחידי... כשם שנחש נקמן, כך היה שמשון... (בראשית רבה צט, יא)

ככל הנראה, שמשון הבין מתוך בשורת המלאך - "והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים" (יג, ה) - שאליו התכוון יעקב בברכתו לשבט דן. אם כך, היה עליו ללמוד מתוך דבריו של יעקב, כיצד עליו לפעול, כדי להגיע לתשועה שפירטנו לעיל. שמשון הבין שהוא צריך לתקוף כמו נחש/שפיפון (מזוהה עם נחש מאד דק) - יחיד, מוסווה בתוך סביבתו, ולתקוף מבפנים מתוך נקמה אישית. כדי לגרום לנתק הרצוי בינו לבין עם ישראל, היה עליו להפוך להיות אחד מהפלישתים, לגור בתוכם, לשאת אשה פלישתית - ממש כמו מרגל או סוכן 'מושתל'.

ישנן דעות שונות בפרשנות המקובלת במקרא. אנו ננקוט כאחד מהפירושים לאורך כל הדרך, שנראה כמסביר את כל הבעיות המתעוררות, אבל נביא גם כיוונים שונים ביחס לנקודות פרטיות. כמו כן, יש להקדים, שלמרות תיאור הדברים בהמשך, שנראה כאילו שמשון עשה את הכל בחכמתו ובגבורתו, ברור שהכל נבע מההשגחה שהיתה עמו, שאם לא כן, דבר לא היה עולה בידו. לא נעסוק בחטאיו ובפירושיהם בפרק זה, אלא בפרק הבא. בתחילת מעשיו, נושא שמשון לאשה אחת מבנות הפלישתים, נגד רצון הוריו. הכתוב מעיד כבר מתחילתו שזהו חלק מהתכנית האלקית: "ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא, כי תאנה הוא מבקש מפלשתים" (יד, ד). כדי ליצור נתק גמור גם מהוריו, הוא לא מספר להם על תכניתו. מיד לאחר חתונתו, כבר מתחיל שמשון בפעולותיו. הוא מתגרה בפלישתים שבאו לשמח חתן וכלה, ושואל אותם חידה, שאין שום סיכוי שידעו את פיתרונה, שהרי הוא לא סיפר לאף אחד על הרקע לחידה! נותרו לפלישתים שתי ברירות - או שיטענו שזה לא היה הוגן ולא ישלמו, או שילחצו על אשתו, (כדישתשכנע אותה) לגלות את הפתרון. מכל מקום, תהיה לו עילה להתנקם בהם, נקמה אשר תיראה כריב פרטי על בסיס ההתערבות, בלי שום

קשר לעם ישראל. אמנם, הוא הרג שלשים פלישתים כתוצאה מאותה ההתערבות, אבל בעיני הפלישתים היה זה מתוך כעס, ואולי קצת שגעון, על שניצלו את אשתו. ייתכן שהוא השיג דבר נוסף; כעת רואים בו הפלישתים אדם שמסוכן להכעיס אותו, ואולי מעתה יחשבו פעמיים לפני שיתגררו ביהודים. בינתיים, שמשון שולח את אשתו לבית אביה. לאחר תקופה מסויימת, שלא ברור מה אורכה, שמשון חוזר לבקש את אשתו. ייתכן מאד, שהוא תיכנן את חזרתו דווקא לתקופת קציר החיטים כשהארץ יבשה, ועל כן מציין זאת המקרא. לאחר שהוא גילה שאשתו ניתנה לאיש אחר, לא היתה לו כל כוונה להחזיר אותה, אלא העדיף לנצל את ההזדמנות לפגוע בפלישתים, בתואנה שנעשה לו עוול אישי - "נקיתי הפעם מפלשתים" (טו, ג). הוא תופס שלש מאות שועלים, ומשתמש בהם לשרוף את שדותיהם של פלישתים. ביובש הקיץ, ביחד עם רוח טובה, סביר להניח שהאש התפשטה במהירות ברוב שטחם, לפני שהצליחו להשתלט על השועלים ועל האש. שוב מעשה של 'משוגע' שלא שבע מהם נחת. שמשון, כשלוחו של ה', נקט בעונש של מידה כנגד מידה, כפי שמציינת הגמרא (סוטה י, א):

מאי שנא שועלים? אמר רבי איבו בר נגדי אמר רבי חייא בר אבא: אמר שמשון - יבא שועל⁵ שחוזר לאחוריו, ויפרע מפלשתים שחזרו בשבועתו.

הפלישתים חזרו בשבועתו של אבימלך לאברהם (בראשית כא, כג), שלא יתקפו אחד את השני - אותה שבועה שמנעה מיהושע לכבוש את ירושלים (על פי רש"י יהושע טו, סג), ומדוד שלא יכול היה לכבוש אותם, אלא בדרך עקיפה (רש"י ורד"ק שמואל ב ה, ו) - לכן, נענשו דווקא על ידי שועלים.

לאחר שראו הפלישתים מה עולל שמשון, מיד חקרו את העניין והוציאו את האשמים - אשתו ובית אביה - להורג בשריפה, כנראה בתור עונש, וגם כניסיון לפייס את שמשון, בתקווה שתתיישב דעתו. אלא שהוא לא נרגע, אדרבה, הוא עוד משתמש ב'פיוס' זה כעילה להגביר את פעולות הנקמה בהם. הפעם אינו מסתפק בסתם שריפת שדות, אלא מכה בהם "שוק על ירך מכה גדולה" (טו, ח) כנקמה על שריפת אשתו וחמיו. לנו כבר מתבהרת תכניתו של שמשון - כל דבר שיעשו הפלישתים - ינצל שמשון את צעדם, כעילה לנקום בהם. אבל מנקודת הראייה של הפלישתים, הוא הפך להיות תעלומה גמורה שהם אינם מבינים, אך על כל פנים, הוא מציק ומזיק שיש לטפל בו.

בינתיים, ברח שמשון לארץ יהודה, והפלישתים באו בעקבותיו עם כוחות גדולים. בין המפרשים יש חילוקי דעות מה בדיוק קרה בעימות עם אנשי יהודה. יש שמבינים שהפלישתים כפו אותם למסור את שמשון, ושמשון נכנע ללחצם להימסר, כי לא יכול היה להילחם נגד בני עמו. לפי המצב ביהודה שתיארנו בהקדמה, מובן מאד מדוע הם צייתו לבקשות הפלישתים בלי התנגדות, ומסרו את שמשון לידם.

5. על פי הגהת הב"ח.

אבל יש גם דעה שנייה, והיא שלאחר שבני יהודה פנו אליו וביקשו ממנו, שלא יתגרה בפלישתים ויגרום להם לעלות על יהודה, שוב רואה שמשון צורך להדגיש את הנתק בינו לבין עם ישראל לעיני הפלישתים, ולוודא שלא יתנקמו בעם ישראל בגלל מעשיו. הוא 'מציג' את מאסרו וקשירתו בידי בני יהודה, ואת מסירתו לידי הפלישתים. אמנם, הם לא מוסרים אותו לידם ממש, אלא שולחים אותו שירד אליהם בכוחות עצמו. הפלישתים שראו את ההצגה, כבר לא יכלו לשייך שום פעולה של שמשון אל אחיו, שהרי הם היו מצידם מוכנים אפילו להסגיר אותו לאויביהם. כך היה שמשון חופשי להכות בפלישתים כרצונו, ואכן הוא מכה בהם אלף איש בלחי חמור. לאחר מעשה כזה, הפלישתים כבר מתייאשים מלתופסו ונשאר מעין מצב קפוא.

מתוך עיון במקורות, נראה שרוב שנות שיפוטו של שמשון חלפו עוד בטרם שב לפעול. כדי להבין - המדובר הוא בחמש עשרה שנה ויותר. דבר עיסוקו בינתיים תלוי במחלוקת שראינו לפני כן, האם ממש שפט את ישראל או לא, אבל אין זה משמעותי לענייננו. בוודאות ניתן לומר, שהיהודים כבר הסתכלו עליו אחרת, וראו בו מושיע, לפחות זמני, שהקל מעליהם את עול הפלישתים.

כפי הנראה, שמשון חש שהשפעת מכותיו החלה להרפות ולהישכח, ולכן החליט ששוב יש לנקום בפלישתים. הוא שב לארץ פלישתים ומתארח אצל אשה זונה. כאשר פלישתים שומעים על כך, הם אורבים לו מחוץ לשער העיר (כיוון שלא ידעו את מיקומו המדויק בתוך העיר). שמשון, שבא לשם רק במטרה להפחיד שוב את פלישתים⁶, קם כבר בחצות לבצע את מטרנו. חצות הוא זמן שמועד לניסים לישראל⁷. בפעולתו זו - עקירת השערים ונשיאתם כארבעים קילומטר עד קרוב לחברון - לא מוזכר שהיתה עליו רוח ה'. משמע מכאן, שגם ללא השראת רוח ה' היה לשמשון כוח אדיר, יותר משאר בני אדם, דבר שבא לידי ביטוי במדרשי חז"ל (סוטה י, א): "חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה, וכולן לקו בהן - שמשון בכוחו", וכן: "אמר רבי שמעון החסיד: בין כתיפיו של שמשון ששים אמה היה" ומפרש המהר"ל בחידושי אגדות (שם), שאין זה כפשוטו, אלא שהמספר ששים מעיד על שלמות בעניין הגבורה. כמו שכתוב: "הנה מטתו שלשלמה, ששים גברים סביב לה" (שיר השירים ג, ז). גם אם עדיין עלה בדעתם של הפלישתים לקשור את ישראל למעשיו של שמשון, סביר להניח שאחרי ביצוע כזה, כבר לא היו מעיזים להרע להם.

מדוע שמשון לקח את דלילה לאשה? ההסבר על פי שיטתנו הוא, שמשון, שרצה להמשיך ולהתנקם בפלישתים, חייב היה להמשיך ולהראות כביכול את הנתק בינו לבין עם ישראל, כמטרת נישואיו הראשונים. הסבר זה חיוני ביותר למי שסובר, שעד עכשיו הוא אכן שימש כשופט בפועל. על פי הסבר זה, לא יכול היה שמשון להעמיד פנים כאחד הפלישתים, וממילא לא נותרה לו עילה לנקמה אישית בהם. על כן היה עליו להתנתק מעם ישראל, כדי

6. כפי שנדון בפרק הבא, מסתבר שלא חטא עם האשה הזונה.

7. כפי שמפרטים באריכות בשיר "ויחי בחצי הלילה" בליל הסדר.

שזה לא ישא באחריות לפעולותיו הפרטיות. כנראה, שהפעולות שיבצע מעכשיו תפורשנה אצל הפלישתים כשנאת עולמים שרכש להם על העבר, גם בלי שיספקו לו סיבות חדשות. אולם, בספרי החסידות והקבלה מיוחסת לנישואיו עם דלילה סיבה עמוקה הרבה יותר. תפקידו של המשיח הוא להחזיר את העולם לקדמותו - למצב בו היה לפני חטא אדם הראשון. כדי להשיג מטרה זו, עליו לתקן את חטאו ולעשות במקומו את ה"חזרה בתשובה". תשובה שלמה מושגת, על פי הרמב"ם, רק כש"בא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו, ופירש ולא עשה מפני התשובה" (הלכות תשובה ב, א). כלומר, רק כאשר כל התנאים דומים, ובכל זאת אינו חוטא. שמשון היה אמור להיות המשיח, אבל כדי להתאים

לייעוד זה, היה עליו לעבור את מבחן התשובה. הוא חפש אשה שתהיה במקום חוה, שתעמיד אותו במצב בו ניצב אדם הראשון, ובכל זאת לא ייכנע להפצרותיה וליצרו. הם מוצאים רמזים בפסוקים עצמם - "נחל שרק" (שופטים טז, ד), על פי מה שכתוב במסכת חולין (סג, א): "...דאי יתיב אארעא ושריק, אתא משיחא, שנאמר 'אשרקה להם ואקבצם' (זכריה י, ח)". שמשון נכשל במבחן, נפל בידי הפלישתים ונאסר בבית האסורים. אבל עדיין לא סיים את תפקידו.

כתוב בגמרא: "ואמר רבי יוחנן: ... שמשון חיגר בשתי רגליו היה" (סוטה י, א). מה פישרו של מדרש תמוה זה? המהרש"א מסביר שיש כאן דימוי נוסף לנחש. גם לנחש אין רגליים, ולכן הוא עולה על עץ ואורב לטרף העובר תחתיו. וכך גם שמשון - כשהיה אסור בכלא ועיוור, ולא יכול היה לרדוף אחרי הפלישתים להורגם, ה' זימן אותם לידו.

שמשון כבר הבין כי נכשל ושהוא לא יהיה המשיח; אבל דבר אחד נשאר, ועל כך מרחיב המכתב מאליהו על פי דברי ישראל קדושים. אין ספק שבלכידת שמשון היה חילול השם נורא. החגיגות שעשו פלישתים בבית דגון, והשירים ששרו לכבוד נצחונם, מעידים על כך כאלף עדים. היה על שמשון לתקן את העיוות שגרם והוא בחר למות על קידוש השם. הוא השתוקק למיתה זו, שגם ממרקת עוונות וגם יש בה סוד ועניין גדול, כפי שרואים מ' עקיבא, שכל חייו חיכה וציפה מתי יזכה למסור את נפשו על קידוש השם, לקיים "ובכל נפשך" (דברים ו, ה). יוצא, שגם מיתתו של שמשון היתה בדרך של "ירידה לשם עלייה". שמשון הורד והושפל בבית האסורים, כדי שיוכל להנחית מכה אדירה וכואבת לזמן רב - "ויהיו המתים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו" (טז, ל). הקיש הכתוב את הרוגיו במותו להרוגיו בחייו, ללמדנו שגם הפעם היתה הריגתו בהם לאותה מטרה. שמשון מקפח את חייו בקיום המטרה שלשמה הוא חי - מסירות נפש ממש.

ה. חטאו של שמשון

תנו רבנן: שמשון בעיניו מרד... לפיכך נקרו פלשתים את עיניו. (סוטה ט, ב)
 תניא, רבי אומר: תחילת קלקולו בעזה, לפיכך לקה בעזה תחילה.⁸ (שם)

כאשר קוראים את הסיפור כפשוטו מתקבל הרושם, שמשון אכן חטא ונכשל, ולכן נענש בניקור עיניו, במאסרו ולבסוף במיתתו. השאלה היא - מה היה חטאו? גם זה לכאורה פשוט, שהרי כתוב "שמשון בעיניו מרד", ומסתבר מפשט הדברים שהלך אחר יצרו, נשא נשים נכריות, התפתה, ונכשל. אלה אמנם חטאים חמורים המצריכים עונש, אך עדיין יש מקום להעמיק בהבנת הדברים.

8. על פי הגהת הבי"ח.

ביחס לדמותו של שמשון וחטאיו, ישנם שני כיוונים כלליים, בהם הולכים המפרשים. הכיוון הראשון גורס, שחז"ל היו חלוקים בדעותיהם כלפי שמשון; לא רק לגבי השאלה האם היה צדיק או לא, אלא גם למאן דאמר שהיה צדיק, היחס הזה אינו עקבי לאורך כל הסיפור אלא מתהפך באמצע. הסתכלות זו מבוססת במקרא עצמו. כתוב פעמיים בסיפור שמשון שפט את ישראל עשרים שנה (טו, כ; טז, לא), כאשר אחת מהן כבר מוזכרת במהלך סיפור חייו! לשם מה הכפילות? אלא דרכו של התנ"ך לערוך 'סיכום' חיים של אותה הדמות הנידונת, דווקא בשיא חייה, אשר לא תמיד זהה עם סוף חייה; כגון, כשחלה תפנית - בדרך כלל רוחנית - במהלך חייה. התנ"ך נוהג לסכם את החלק ממנו הוא מצפה שנתרשם. דוגמה לכך נמצא אצל שאול, שהתנ"ך מסכם את חייו ומפעליו (שמואל א יד, מז-נב), אף על פי שנשארו עוד שנים רבות עד מותו. הסיבה לכך היא, שאז החלה ירידתו - ממלחמת עמלק. דוגמה הפוכה מצאנו אצל אחאב, לגביו מופיעים כעין פסוקי סיכום לפני המלחמה ברמות גלעד (מלכים א כא, כה-כו). אמנם אז, הטיב אחאב את מעשיו, חזר בתשובה, והראה גבורה במלחמה - תפנית לטובה - אך התנ"ך מעוניין שזכור דווקא את הרושם השלילי מדמותו. עיקרון דומה חוזר כאן, וכך מעידה הגמרא: "רבי אומר: תחילת קלקולו בעזה, לפיכך לקה בעזה תחילה... **תחילת** קלקולו מיהא בעזה היה" (סוטה ט, ב). מאותה נקודה ואילך החל שלב הנסיגה בחייו של שמשון.

האברבנאל מפרש שרוצים לרמוז לנו שהוא כבר "מת" באמצע הסיפור, שמאותו רגע והלאה, מפסיק ה' להיות עמו (לא מוזכר עוד ששרתה עליו רוח ה'). אמנם גם בתקופתו ה"טובה", לא מופיעה רוח ה' עליו בכל פעם שהוא נחלץ למעשה גבורה (לדוגמה, במקרה של השועלים); אך ההסבר לכך הוא, שכל פעם שמשון עשה מעשה נקמה למען עם ישראל, צלחה עליו רוח ה'. אבל בכל פעולה שהיתה בגדר נקמה אישית (כגון, התגובה לשריפת אשתו הראשונה), אין רוח ה' שורה עליו. אין זה מוכיח שה' לא הסכים על ידו במעשים אלה, אבל לא לשם כך ניתנה לו המדריגה של רוח ה'. אמנם, אותם כוחות גופניים על טבעיים סייעו לו גם בביצוע המעשים הפרטיים, אך אין רוח ה' מתלווה למעשי נקם פרטיים.⁹

לפי דעה זו, חטאו היה בכך שהיתה לו משיכה טבעית לנשים, איתן נועדה נזירותו להתמודד. כזכור, הוא הרגיש שהוא כבר יכול לעמוד בפיתוי ולהסתובב עם נשים, כדי למלא את תפקידו, אך לא הצליח. כוחות היצר והתאוה גברו על כוח נזירותו והוא נכנע להם. בהתחלה - כאשר נשא את האשה הפלישתית, ולאחר מכן - כאשר שנה ושילש בהתחברו עם נשים פלישתיות. לפי דעה זו, הסבר הפסוק - "והוא לא ידע כי ה' סר מעליו" (שופטים טז, כ) - הוא, שמשון חשב שנזירותו (ההתרחקות מין ומניעת גילוח השער) גורמת לכוחו העל

9. דברים אלה מובנים מאד על פי דברי הרמב"ם במורה הנבוכים שהבאנו לעיל.

טבעי, ואין לכך קשר למדרגתו הרוחנית הגבוהה שגורמת **להשראת רוח ה'**. לכן, גם כאשר גילחו אותו, הוא חשב שלא היתה לכך השפעה על דרגתו, ועדיין היתה עליו רוח ה'. הוא לא הבין ששני הדברים קשורים זה בזה, וממילא נפילתו הרוחנית גררה אחריה את הכניעה ליצרים ולגילוח (הכניעה לדלילה), שגררה אחריה את הסתלקות ההשגחה. לשיטת קריב, שמשון היה 'שפן ניסיון' להנהגה על פי גבורה, כישלוננו של שמשון היה כישלוננו של הניסיון לשלב גבורה במערכת הכוחות, שהרכיבו את דמותו של עם ישראל, ויותר לא תיבחן ישועה כזאת. לא תיתכן גבורה, כאשר היא מנותקת מערכים דתיים ומוסריים אחרים. אבל, לעניות דעתי, תפיסתו של קריב קשה מאד. שתי הבעיות העיקריות הן:

- א. הקב"ה אינו צריך לעשות 'ניסיונות' כדי לבדוק האם דבר מסוים הוא טוב או לא! אלא, שלכך אפשר אמנם למצוא דוגמאות נוספות.
- ב. בעיה קשה יותר היא, שלפי דעתו כבר לא יהיה שימוש בגבורה כמו של שמשון, בדמות של המושיע, והרי ידוע לנו שהיתה עוד דמות מאד דומה לו - בר כוכבא, שגם הושיע את ישראל על ידי גבורה¹⁰! ועוד, המשיח שעתיד להגיע במהרה, מתואר כאדם עליו נחה - "רוח ה' (כדוגמת שמשון - ד. א.), רוח חכמה ובינה, רוח עצה ו**גבורה**" (ישעיה יא, ב), ועם גבורה זאת הוא אמור להילחם את מלחמות ה' - כפי שעשה שמשון!

הרלב"ג (שמואל א יב, ו) כותב, שמשון היה בין המנהיגים הראויים לתפקיד, וזאת משום ש"מצאנו לו מהשלמות, שכבר עשה ה' יתברך מופת על ידו וכאשר קרא אל ה' - ענהו. וזה הורה על שלמותו, והיותו באופן מה במדרגת הנביאים, כי המופתים לא יעשה ה' יתברך, רק על ידי הראוי". הוא מוסיף, שמשון היה היחיד מבין השופטים (מלבד שמואל) שהיה קרוב לה' מספיק כדי שיעז להתפלל אליו, וכן היחיד שגם אירעו לו ניסים ופעל בדרך הנס, עד שכמעט נמנה עם נביאי ישראל. התפיסה אותה הזכרנו למעלה, שמשון נפל מדרגתו עוד בחצי ימיו, בעקבות נישואיו עם נשים נכריות, קשה מאד מכמה סיבות:

- א. לא ייתכן לומר, שאדם בדרגתו של שמשון נשא אשה נכרית. הרמב"ם כותב (איסורי ביאה יג, יד-טז): "אל יעלה בדעתך שמשון, המושיע את ישראל, או שלמה מלך ישראל שנקרא ידידיה, נשאו נשים נכריות בגיותן... וכן שמשון גייר ונשא..." אמנם, הגיור לא היה תקין לחלוטין על פי ההלכה, ועל כן, דווקא בגלל גדלותם, נחשב להם המעשה, לפחות מבחינת המקרא, **כאילו** נשאו נכריות. וכן כותב הרד"ק (שופטים יג, ד):

כי חלילה משופט ישראל ומושיעם להתחתן בפלישתים, ועבר על לאו ד"לא תחתן בס" (דברים ז, ג), אשר חמור מאד ומביא את האדם לידי כפירה בבורא יתברך... ולא נמצא בכתוב שנענש על זה, ולא נאמר עליו שעשה רע בעיני ה', והיה הבורא יתעלה מצליחו בכל אשר יפנה! וכן אמר הכתוב "כי

10. עוד נעסוק בדמיון ביניהם בהמשך.

ד. מה' היא" (שופטים יד, ד). כלומר, לקחתו אשה מבנות פלישתים - מה' היתה, ורצון האל יתברך היה בזה.

- ב. בסיום הפרשה, לאחר שדלילה גילחה אותו, נאמר: "והוא לא ידע כי ה' סר מעליו" (טז, כ) - משמע, שלמרות הכל, עד אותו רגע ה' היה עמו! מה שאומר שלפני כן לא היתה סיבה שיעזוב אותו.
- ג. כתוב בגמרא (סוטה י, א): "שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים" - כיצד ניתן לערוך השוואה שכזאת עם אדם, שנשא בנות ערלים?
- ד. בירושלמי (סוטה א, ח) מובא שנישואיו היו נישואין כשרים, ויתירה מכך: חז"ל לומדים את ההלכה של שבעת ימי משתה לאחר הנישואין, דווקא מנישואיו של שמשון!
- ה. כאשר הגמרא דנה, כיצד ידעה דלילה לבחון אם שמשון אמר לה את האמת, מסביר אב"י (סוטה ט, ב): "ידעה בו באותו צדיק דלא מפיך שם שמים לבטלה" - כלומר, גם באותה שעה הוא נקרא בפי אב"י - "צדיק", תואר השמור לאנשי מעלה שגודרים את עצמם דווקא בתחום העריות, כדוגמת יוסף הצדיק, שנקרא כך מפני שמנע את עצמו מלחטוא עם אשת פוטיפר! ומעלתו היתה כה גבוהה, שאפילו שם שמיים לא הוציא לבטלה. אם כן, כיצד נחשוד בו אנו שעשה מעשים יותר חמורים!?

משאלות אלו עולה, כי לא נותר אלא לחפש אחר היסוד היותר עמוק, מאחורי חטאו של שמשון. דומה, שניתן למצוא את התשובה ברמזים, שנותנים לנו הירושלמי והבבלי. הירושלמי, בהסבר ההבדל בין ההליכה של יהודה לתמנע, שכתוב בה לשון "ויעל" (בראשית לח, יב), לעומת הליכתו של שמשון לאותו מקום בה כתוב לשון "וירד" (יד, א) דורש (סוטה פ"א, ה"ח):

אלא של יהודה, על ידי שהיתה לשם שמים - לפיכך כתיב בה עלייה. ושל שמשון על ידי שלא היתה לשם שמים - כתיב בה ירידה.
במה היתה ירידתו של שמשון "שלא לשם שמיים"? כתוב בבבלי (סוטה ט, ב):

שמשון בעיניו מרד, שנאמר: "ויאמר שמשון אל אביו: אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" (שופטים יד, ג)... והכתיב "ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא" (שם, ד; ואם כך, אין כאן מרד, אלא מעשה מכוון ולפי רצון שמיים - ד. א. א.)?
כי אזל, מיהא בתר ישרותיה אזל (אלא כשהלך, אחרי ישרות עיניו הלך).

מה פשר הדברים? מסביר המכתב מאליהו, שמרד לא שייך בעבירות שיש בהם משום תאוה. זוהי ההבחנה בחז"ל בין המושגים 'עוון' ל'פשע'. לכן צריך לפרש שלקחת הנשים כאן הותרה בגדר הוראת שעה. כוונת הגמרא בהסבר חטאו היא, שהוא הלך אחרי ישרותו - שבגלל שצירף את ישרותו האישית לשיקוליו, והתגאה בה ("כי היא ישרה בעיני") - נפל. שמשון היה בדרגה כה נעלה, עד שכמעט הצליח לבטל את יצרו הרע, וכל מעשיו היו לשם שמיים. רצונו היה כבר כרצון שמיים, ורצון שמיים - כרצונו. ממילא, כאשר הוא ראה את

האשה מתמנע, והיא היתה ישרה בעיניו- ידע שהיא "ישרה" גם כלפי שמיים - שרצון ה' הוא שישא אותה, על מנת למצוא באמצעותה תואנה נגד הפלישתים. והכתוב מעיד שכך באמת היה ("כי מה' היא"), אלא שהוא הוסיף את טיפת הגאווה הזאת, והיא זו שהביאה לנפילתו. גם מדרש תנחומא מדגיש את הנקודה הזאת בכותבו: "שמשון, במה שנתגאה, בו נפרע ממנו" (פרשת בשלח סימן יב). איך על ידי דבר כה קטן הוא נכשל ונענש? אלא, טיפת הגאווה הזאת פגעה בתמימות כוונתו לשם שמיים ופתחה פתח ליצרו. רבי פנחס בן יאיר, בסוף מסכת סוטה (ט, טו), מונה את הדרגות בעבודת ה', כאשר מדרגה אחת לפני העליונה ביותר (תחיית המתים) היא רוח הקודש בה זכה שמשון. בעצם ירידתו, אפילו לדרגת צדיק, כפי שמכנה אותו אביי, חטא שמשון ונכשל, ועל כך נענש.

הקב"ה מודקדק עם צדיקים כחוט השערה. ו"כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" (סוכה נב, א). דווקא בגלל גדלותו של שמשון, הלך יצרו ומשל בו לאט לאט, וגרם לו לתרץ כל מחשבה שעלתה בראשו ולהסביר כל מעשה שעשה, כרצון ה'; הוא לא הבחין ברקע בפניותיו האישיות. אמנם, הוא לא ממש חטא, אבל אפילו כישלון כזה נחשב כחטא.

נעקוב אחר נקודות רפיונו של שמשון לכל אורך הסיפור. כבר ביחסיו עם האשה מתמנע היתה פגיעה קטנה בכוונותיו, אבל עדיין אין בכך כדי להשפיע בצורה משמעותית על אופיו, ואמנם, אותה חולשה אינה חוזרת להופיע בו, עד הסיפור עם לחי החמור. כאן אנחנו נתקלים בעונש הראשון של שמשון. שמשון משיג, בעזרת רוח ה', נצחון אדיר ותשועה גדולה, בהריגתו אלף פלישתים עם לחי של חמור! אבל מיד שמשון נהיה צמא, עד שמתואר במדרש שאפילו אם היו מניחים לפניו כד של מים, לא היה לו הכוח להושיט את ידו כדי לקחת את הכד לשתות!

מה קרה לאחר הנצחון שגרם לו לכך? מסביר המדרש: "ויצמא מאד (שופטים טו, יח) - דמפטפט צחי (מי שמדבר צמא)" (בראשית רבה צח, יג) - בגלל שפיטפט - נענש. שמשון שוב מערב כישלון בנצחון. בשירת ההודאה שלו, הוא נכשל בלשונו ואמר: "בלחי החמור הכיתי אלף איש" (טו, טז). שוב טיפת הגאווה שלו באה לידי ביטוי. וכי הוא הרג אותם? לכן לומד שמשון בדרך הקשה והמהירה, שכל כוחו אינו אלא מהשמיים, ברצונו נותן וברצונו לוקח, והוא כבר איננו מסוגל אפילו להושיט יד לעזור לעצמו. רק לאחר שחזר בתשובה ואמר: "אתה נתת ביד עבדך את התשועה הגדולה הזאת" (שם, יח), הקב"ה מציל אותו.

ברם, גם בהצלה יש רמז על העבר ולעתיד - "אמר רבי יצחק דבי רבי אמי: הוא איוה לדבר טמא¹¹ - לפיכך, נתלו חייו בדבר טמא (לחי החמור שיצאו ממנו מים - ד. א.)" (סוטה ט, ב). הקב"ה רומז לו, שלמרות השליחות בשם ה', ולמרות כוונותיו הטובות, יצריו יהיו אלה

11. יש מחלוקת האם הכוונה לכך שהתחבר עם בנות הפלישתים הטמאות, שעל אף כוונותיו הרצויות, עדיף היה לו היה מתנקם בצורה אחרת; או האם הכוונה ללחי החמור, שמשון לא היה זקוק לה כדי להכות בפלישתים, ויכול היה להכות בהם במו ידיו, כפי שמדגיש הכתוב כשיסע את האריה "ומאומה אין בידו" (יד, ו). וכשהשתמש באמצעי - השועלים, ראינו שהיה טמון בהם רעיון חיובי (לעיל עמוד 215), מה שלא קיים פה.

שיכשילו אותו בעתיד, והם אלה שגרמו לו את החטא עכשיו. הכוח יינתן לו מהשמיים, אבל את המאבק ביצרים הוא חייב לנהל לבד. מקום האירוע נקרא על ידי שמשון "עין הקורא" (שופטים טו, יט) - על שם הנס, אשר מזכיר את הפסוק בתהילים: "גבור לא ינצל ברב כח... הנה עין ה' אל יראיו, למיחלים לחסדו, להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב" (לג, טז-יט). לגבי יחסיו עם האשה הזונה בעזה, לא מסתבר שהיה כאן חטא. "זונה" פירושה פונדקאית - אשה שמוכרת מזון (תרגום יונתן על יהושע ב, א), ולא חייבים לפרש זאת במובן שלילי. הראיה לכך היא רחב, שגם לאחר שהצילה רחב את המרגלים, והצטרפה לעם ישראל (לאחר חורבן יריחו), הכתוב עדיין מכנה אותה "רחב הזונה" (יהושע ו, כה). לא מסתבר שמכנים אותה בשם גנות, לאחר כל מה שעשתה. המקור לשלילה שבכינוי זה, הוא אולי השם הרע בענייני פריצות שיצא על נשים כאלו. שמשון ניצל תדמית שלילית זאת כתירוץ לירידתו, אבל מטרתו היתה אך ורק להתנקם בפלישתים.

הסיבה לארעיות של האצלת רוח ה' עליו, היא כמו שפירשנו לעיל, שרוח ה' לא ליוותה אותו כאשר ירד עד למדרגתם של הפלישתים כדי לנקום את נקמתו האישית. אבל מהעובדה שמיד לאחר מכן שוב הופיעה עליו רוח ה', משמע שהעלמותה לא היתה מחמת ירידה ממדרגתו הרוחנית.

כבר דנו בטעמים שבעטיים לקח את דלילה לאשה, עתה נבאר את נפילתו על ידה. דלילה הציקה לשמשון יום יום, שעה שעה, עד שהנקודה הקטנה בליבו החלה לגדול ולהתגבר. לא סביר להניח שמשמשון נמשך אחריה רק בגלל יפיה, שהרי בניגוד להרבה נשים בתנ"ך - שרה (בראשית יב, יא), רחל (שם כט, יז), אביגיל (שמואל א כה, ג), בת שבע (שמואל ב יא, ב) וכו' - לא כתוב בשום מקום שדלילה אכן היתה יפה! שמא יש לומר, שאהבתו אליה היתה מאת ה' ונועדה לשמש את מטרותיו, ולכן מדגיש הכתוב שאהב אותה, אבל לא שנשאה. שמשון הסתכל עליה בתור ניסיון - אם יעמוד בפיתוי ולא ייכנע, יתבטל לגמרי יצרו הרע, ויזכה לעלייה נוספת בדרגתו הרוחנית. אך כזכור, לא הצליח לדחות אותה ואת הפצרותיה לגמרי, והוא ירד שלב אחר שלב, ונכנסו לליבו עוד מחשבות פסולות, עד שגילה את סודו למחצה באומרו כי כוחו קשור לשערו. הוא ידע שאסור לספר לה, שהרי היא רימתה אותו ובחנה אותו כבר שלש פעמים, ובכל זאת הוא לא היה מסוגל להחזיק מעמד - נגדה ונגד תאוותיו.

שמשון, שעדיין חשב שכל כוונותיו היו לשם שמיים, הרגיש שגם אם יגלחו אותו, עדיין יהיה לו כוח לנצח את הפלישתים, והפרת נזירותו תיחשב ירידה לשם עלייה. אבל דבר זה אינו מובן, שהרי אם יפר את נזירותו - מה יהיה מקור כוחותיו? אלא, הכוח הוא מהמוח - המוח אומר לאדם שיש לו מספיק כוח לעשות דבר מסוים, והגבורה היא מהלב, ואיתה הוא כובש את יצרו - "איזהו גבור? הכובש את יצרו" (אבות ד, א). שמשון הרגיש שכבר הגיע למדרגת כיבוש היצר, ולכן, גם לאחר שגילחו אותו אמר: "אצא כפעם בפעם" (טז, כ), ובאמת חשב שיוכל לנצחם.

טעותו היתה דומה לטעותו של בר כוכבא, בתקופה מאוחרת הרבה יותר. שניהם חשבו שהם משיחים ושכבר כבשו את יצרים, אין הם זקוקים להשראת רוח ה', ויוכלו להסתדר לבד עם הגבורה שהשיגו. "ואמר רבי שמעון בן לוי: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו... ואלמלא הקב"ה עוזרו, אין יכול לוי" (קידושין ל, ב). מאחר שראו שהצליחו להתגבר בעצמם, יכלו להגיע לביטוי "לא יסעוד, ולא יסמוך" (ירושלמי תענית ד, ה) - אל תעזור לי ואל תהיה נגדי, אני יכול להסתדר לבד. לא שחס וחלילה בעטו בה', אלא מבחינה מציאאותית, מכוח גדלותם היתה להם הגבורה להכות באויבים.

כל עוד עיניו וליבו של שמשון היו שקועים בקדושה לשם שמיים - צלחה עליו רוח ה'. אבל ברגע שאלה כבר לא היו טהורים לגמרי, ה' סר מעליו ונתדלדלו ליבו, כוחותיו ומעשיו. לכל זה גרמה דלילה על ידי תהליך מתמשך, וזהו פשט המדרש: "אילמלא נקרא שמה דלילה, ראויה היתה שתקרא דלילה - דילדלה את כחו, דילדלה את לבו, דילדלה את מעשיו" (סוטה ט, ב).

רק לאחר שהתגלה חטאו, ושה' סר מעליו, התברר למפרע שחטאו החל כבר בעזה, כשתר אחר עיניו, והיה בו שמץ של פסול - לא לגמרי טהור ולשם שמיים, ולכן נענש על הכל. זו היא כוונת חז"ל ש"תחילת קלקולו בעזה", למרות שחטא ממש רק אצל דלילה. דבר דומה רואים אצל המלך יהוא. יהוא נצטווה להכרית את בית אחאב, ולא להשאיר להם שריד, פליט ומשתין בקיר (מלכים ב ט, ח), וכן לא להשאיר זכר לעבודה זרה בארץ. יהוא מילא את תפקידו במלואו, מלבד דבר אחד - הוא הותיר את עגלי הזהב של ירבעם לפליטה (שם י, לא). השארתו אותם הראתה, שמעשיו לא היו לגמרי לשם שמיים, ולכן נענש על כל הפעולות שעשה, משום שהתברר למפרע שאף הן לא היו לשם שמיים. עיקר עונשו בא על הכרתת בית אחאב, שכעת נחשבה לו לרצח ממש. וכך מעיד עליו הנביא הושע (א, ד): "ופקדתי את דמי יזרעאל (שם הרג יהוא את בנו של אחאב - המלך יורם, ומשם ציווה על הריגת שבעים בניו, וכו' - ד. א.) על בית יהוא".

שמשון, שלמפרע הבין שהיה פגם ב"לשם שמיים" שלו (כדברי הירושלמי), התפלל שימות תוך שהוא מקדש שם שמיים, ובכך יכפר על חטאו וחסרונו; שעל עוון חילול ה' - תשובה, יום הכיפורים וייסורין תולים, ומיתה ממרקת (יומא פו, א).

כנראה שתשובתו התקבלה בשמיים, שכן חז"ל משאירים לנו רושם חיובי לגבי שמשון:

שמשון על שמו של הקב"ה נקרא... מעין שמו של הקב"ה - מה הקב"ה מגין על כל העולם כולו, אף שמשון מגין בדורו על ישראל. (סוטה י, א)

ומכאן הפירוש לגמרא:

בדן זה שמשון... בדן בדורו כאהרן בדורו. ובית דינו של שמשון כבית דינו של אהרן. (קהלת רבה א, ד - ד"ה "דור הולך ודור בא")

(ראש השנה כה, א-ב)

בזכות אהרן היו ענני הכבוד, שהגנו על ישראל במדבר (שיר השירים רבה ד, ב - ד"ה תאמי צביה), ולכן משווים את שמשון דווקא אליו, שכן הוא היה מקביל לו, בנוגע להגנה על עם ישראל.

בקש להראות למלאכים שבח מעשה צדיקים. אמרו לו 'ומה אנוש כי תזכרנו?' הראה להם את אברהם... יצחק... יעקב... משה... יהושע... דוד... שלמה... **שמשון**... 'ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ' אמרו המלאכים: 'כבודך הוא לדור עם עמך ובניך'. (מדרש תהלים/שוחר טוב מזמור ח)

ו. שמשון בהשוואה לבית יהודה

"כאחד שבטי ישראל" (בראשית מט, טז) - כמיוחד שבשבטים, זה יהודה, לכן הקישו ליהודה, שמארץ יהודה היה, ואמו היתה מיהודה, וכן מנוח היה מדין, ואשתו היתה מיהודה. נמצא שמשון בא משבט דן ומשבט יהודה. (במדבר רבה י, ה)

המדרש רוצה להדגיש את הנקודה, שמשון היה גם משבט יהודה. שבט יהודה היה ידוע במשך ההיסטוריה בגבורתו, ועלינו לדעת שגבורתו של שמשון היתה דומה לה, בגלל החלק ה"יהודי" שבו. נקודה זו היא המקור לכל ההשוואות שעושים בין שמשון למלכי יהודה, ובעיקר להשוואה עם המלך דוד. כבר בימי משה מודגשת ההשוואה, כאשר הוא פותח את ברכתו לשבט דן במילים: "דן גור אריה" (דברים לג, כב), שזהה מילולית לברכת יעקב לשבט יהודה: "גור אריה יהודה" (בראשית מט, ט).

ישראל קדושים מפרש, שהשוואה זו משווה את שמשון גם לשלמה - הן במידת התקיפות שהיתה להם מבחינת שלטון והנהגה, והן ביחס לנשים נכריות. ההבדל ביניהם נעוץ בכך, ששלמה גייר אותן ונשאן, כאשר חי בין בני עמו, ועצם הימצאותו בתוכם שימשה גדר בפני החטא. לכן הצליח שלמה להחזיק מעמד ולא לחטוא, שהרי "כל האומר שלמה חטא - אינו אלא טועה" (שבת נו, ב). מה שאין כן שמשון, שחי בקרב פלישתים והיה מנותק מעמו. אבל ההשוואות מתחילות הרבה לפני כן. כאמור, ישי אבי דוד, חי כבר בתקופת שמשון מעניין לראות שמשון נמשל לנחש - "יהי דן נחש עלי דרך" (בראשית מט, יז), על פי המפרשים שם), וגם ישי נקרא נחש - על פי הגמרא (בבא בתרא יז, א) על הפסוק "אביגיל בת נחש" (שמואל ב יז, כה), שזהו ישי, שמת בלי עוון בעטיו של נחש. מצד אחד, הנחש מסמל בקבלה את היצר הרע מחטאו של אדם הראשון, ומצד שני, את המשיח (נחש = משיח בגימטריה), ללמדנו מהו תפקידו של המשיח - לתקן את הפגם, שנגרם על ידי הנחש

הקדמוני. שמשון אמור היה להיות המשיח, והרי המשיח, שעתיד לבא במהרה, יהיה מבית יהודה.

יש לתת את הדעת במיוחד להשוואה בין דמותו של שמשון לדמותו של דוד, שאף הוא היה גיבור בישראל. כבר במבט שטחי, ניכר ששניהם לחמו נגד הפלישתים, עם מספר לוחמים קטן, וניצחו ניצחונות גדולים ומופלאים. נצחונות אלה באו להם על ידי ההשגחה, שהיתה איתם בזכות מעלתם הרוחנית, ולא בגלל גאוניותם הצבאית גרידא. לכן, נחפש דברים עמוקים יותר שקשורים לאישיותם.

ראשית, יש לציין את הענווה, שמופיעה אצל שניהם. שמשון לא סיפר לאיש על שיסוע האריה, כיוון שהמסר של המעשה היה רק בשבילו; אחרים לא צריכים לדעת ממנו. יתר על כן: מסופר על שמשון, שבעת מיתתו קרא והתפלל לה' ואמר: "ה' אלקים! זכרני נא, וחזקני נא אך הפעם הזה..." (שופטים טז, כח). בגמרא בסוטה (י, א) מסביר רב את הפירוש לבקשתו של שמשון - "זכרני נא": "רבנו של עולם! זכור לי עשרים שנה ששפטתי את ישראל, ולא אמרתי לאחד מהם - 'העבר לי מקל ממקום למקום'."

עדות זו, שמשון מעיד על עצמו, מראה שלא ניצל את מעמדו ואת כוחותיו כדבר שהוא שלו, שמגיע לו. כל מה שעשה, עשה בשביל אחרים, ואז כוחותיו היו שייכים, כביכול, לאנשים שבשבילם נועדו. לפיכך לא הרגיש שמשון שום ייחודיות, שבה יוכל להתנשא על אחרים, למרות שבגבורתו ובמעמדו יכול היה לעשות זאת בנקל. מדוע לא ביקש אף להעביר דבר ממקום למקום? כשאדם פשוט מבקש טובה מחבירו - אין בכך רע; אבל כשהבקשה באה ממנהיג או משופט - יש בכך ריח של שררה, ואפילו מדבר זה נוהר שמשון והתרחק. ענווה - פירושה התבטלות מוחלטת, כאשר האדם מבין שאין לו שום ישות עצמאית.

מידה זו בולטת אצל דוד, בעיקר בהתנהגותו במקרים שאירעו: הפסיביות וההכנעה במעשה של שמעי בן גרא שסקל וקילל אותו (שמואל ב טז, ה - יג), ה"משחקים" שלו ביחד עם העם במעמד נשיאת הארון לירושלים בפעם הראשונה (שם ו, ה), והכרכור והריקוד לפני ה' בלי התחשבות במעמדו, כשהעלה את הארון בפעם השנייה (שם, יד) - כשבשני המקרים האחרונים הוא "יורד ממלכותו" וממעמדו, היות שמדובר ב"לפני ה'". כן רואים את ענוותנותו של דוד מדברי פיו. כאשר שאול רודף אחריו, אין הוא טוען בפניו שלא צריך לרדוף אותו מפני שהוא חף מפשע, אלא: "אחרי מי יצא מלך ישראל? אחרי מי אתה רדף? אחרי כלב מת, אחרי פרעש אחד!" (שמואל א כד, יד) - כלומר, אין זה מן הראוי, ואין זה מכבודו של מלך כמוך, לרדוף אחרי "כלומניק" כמוני!

ניתן למצוא ביטוי נוסף לענווה של דוד אחרי שכבר מלך. ה' דוחה את בקשתו לבנות עבורו בית מקדש, ועונה לו דוד: "מי אנכי, ומי ביתי, כי הבאתני עד הלום?" (שמואל ב ז, יח). גם התנ"ך עצמו מעיד עליו (על פי מגילה יא, א): "ודוד הוא הקטן" (שמואל א יז, יד) - הוא בקטנותו מתחילתו ועד סופו. כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה, כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה". מידה זו, היא שאיפשרה

לשמשון ולדוד להגיע להנהגה ולמלכות ולהחזיק בהן, כפי שרואים גם אצל שאול - ענוותנותו היא שהביאה לו את מלכותו.

רעיון נוסף להשוואה ביניהם, הוא בנושא פסילת מעשי גבורה, כאשר הם ללא תכלית מוסרית או דתית. בסוף שמואל ב (כג, יד-יז) מסופר על שלושה מגיבוריו של דוד, שסיכנו את חייהם במעשה גבורה להביא מים לדוד, ודוד ניסך אותם לפני ה', ולא הסכים לשתות מהם בטענה: "חלילה לי ה' מעשתי זאת. הדם האנשים ההלכים בנפשותם [אשתה - ד.א.]!" אצל שמשון אנו מוצאים מחלוקת בין הפרשנים - האם חלק ממעשיו נעשו שלא לשם שמיים, או שכל מעשיו אכן היו לשם שמיים, מתוך העיקרון הפוסל כל מעשה גבורה שהוא, אם אין לו מטרה חיובית.

אבל, במקום שמוצאים את הדומה ביניהם, שם מוצאים את ההבדלים ביניהם. שניהם נכשלו בנשים, אבל אצל דוד אנחנו מוצאים חרטה, תשובה גמורה ("חטאתי לה'") - שמואל ב יב, יג; (תהלים פרק נא) וכפרה, דבר שלא נמצא אצל שמשון. שניהם יצאו למלחמה נגד הפלישתים, ועל שניהם הכתוב מעיד שה' היה עמם - על שמשון: "ותצלח עליו רוח ה'", ועל דוד: "ויהי דוד לכל דרכו משכיל, וה' עמו" (שמואל א יח, יד). אבל דוד יוצא נגד גלית עם נאום דתי, שבא לקדש שם שמיים (שמואל א יז, מה-מז), מה שלא קיים בכל הסיפור הארוך של שמשון. ועוד, לאחר שמשון הורג אלף איש בלחי החמור, ה"שירה" הראשונה שלו היא "בלחי החמור הכיתי אלף איש" (שופטים טו, טז), לעומת דוד, שאחרי נצחונו על הפלישתים אומר "פרץ ה' את איבי לפני כפרץ מים" (שמואל ב ה, כ). אצל שניהם באה לידי ביטוי גבורה פיזית; אך בעוד שמשון נכשל בתחום כוח הרצון המוסרי, דוד הראה כבר מימי בחורתו חכמה, עוז נפש, ואמונה עמוקה בה', כפי שרואים בנאומו לשאול, ובהתיצבותו למלחמה בסיפור עם גלית. וכך מעידים עליו רואיו: "הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי - ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וה' עמו" (שמואל א טז, יח). לבסוף, אנו רואים ששניהם הרגישו, שכבר כבשו את יצרם, ואין הם יכולים להיכשל בחטא. שמשון, כפי שפירטנו באריכות לעיל, ודוד - על פי הבקשה שלו מה' שיבחן אותו ביצרו - "לדוד, שפטני ה' כי אני בתמי הלכתי, ובה' בטחתי לא אמעד. בחנני ה' ונסני, צרפה כליותי ולבי" (תהלים כו, א-ב).

ז. מסר לדורות

כפי שציינו בהקדמה, שמואל כתב כל פרשה בספר שופטים, כדי שנפיק ממנה לקחים וכדי ללמד אותנו דרכי הנהגה ומוסר. סיפור שמשון אינו יוצא מן הכלל, ועלינו להפיק גם ממנו את המסרים, שביקש שמואל להנחיל לנו.

אברהם קריב עוקר את סיפור שמשון, מוציא אותו מהקשר הספר (ישועות עם ישראל על ידי יחידי סגולה), ומציג אותו כסיפור מוסרי לדורות, וכאחת מבעיות ההשקפה בעולם

המקראי - 'הגבורה - ערכה, מקומה ושימושה הנכון'. הוא רואה בשמשון דמות טראגית, שבאה כדי להראות לנו את כישלוננו וסיבותיו לכך. סיפורו מתפתח כקשת הפוכה, כאשר בשני הקצוות ישנה התרוממות - בתחילה בשורת המלאך על הולדת מושיע לישראל, שמעוררת בנו תקוות גדולות להמשך, ולבסוף סיפור הנקמה הגדולה שלו, אבל באמצע יש שפל ואכזבה גדולה. שמשון, באופן כללי, לא ממלא את ציפיותינו למושיע הגדול לו צפינו. במקום זה, אנחנו מוצאים את כישלוננו, עקב חולשתו לאהבה לא טהורה, וממילא הוא מקפח את זכותנו לגבורה אלוקית. מבחינתנו, הלקח הנלמד מכל זה הוא, שבטעם ישראל אין, ולא תיתכן, גבורה כשהיא מנותקת מערכים דתיים ומוסריים.

בכיוון הזה מסביר הרב יעקובסון (חזון למקרא חלק א עמוד 359), על פי הרב יוסף צ. קרליבך, את המדרש שמשון היה חיגר בשתי רגליו. היהדות לא העריכה את גבורתו של שמשון - גבורה ללא קדושה והתאפקות, גבורה ערטילאית, גבורה לשם גבורה. התכונה הרצויה איננה גבורה חיצונית, אלא גבורה שהולכת בד בבד עם גבורה פנימית. בלי כל אלה, היא אינה מסוגלת ללכת על שתי רגליים ולהשיג גדולות. גבורה ללא אידיאל היא כמו אדם ללא רגליים, ומעצם מהותה היא צולעת, ולא תוכל להרחיק לכת.

אבל אם נלך בכיוון אחר, התועלת מסיפורנו איננה ללמד אותנו על גבורה כזאת או אחרת. לפי המכתב מאליהו, המסר הרבה יותר עמוק ואישי. צורת נפילתו של שמשון אינה תוצאה של התנאים הייחודיים בסיפור שלנו. הבעיה של הפנייה הקטנה, אותו שמץ של פסול שנכנס למעשה טוב, שמרחיב את עצמו וגדל יותר ויותר, נמצא אצל כל אחד, החל ממשנה רבנו וכלה בקטן שבינינו, בכל מעשה ובכל מצווה. כל אדם חייב לדעת שזהו השורש לעבירות שלנו, ויש להתרחק ממנו. לעולם אל יחשוב אדם שהוא מקיים מצוות, או אפילו מצוה אחת, בתמימות, שכן חשיבה כזאת היא תחילת המפלה. תמיד יש לחפש ולפשפש במעשיו, שמא נמצא שמץ של פנייה אישית לא טהורה, כפי שמורה המסילת ישרים בדרגת הטהרה. על פי דעת מקרא, יש כאן שתי מטרות. במישור הבסיסי, שמואל בא להראות לכל הדורות בכלל, ולדורו בפרט, את הסכנות שבהתבוללות. אל לו לאדם לחשוב בליבו שהוא חסין בפני כל מיני משיכות. אל ידמה בנפשו שלא יכשל בגלל אשה זו או אחרת, ואף יצליח להביא אותה לידי גיור; שהרי אפילו נזיר ה' וקדוש ישראל לא הצליח לעמוד בזה. במישור יותר גבוה וכללי, הקב"ה אומר לנו באמצעות הסיפור - ראו באיזו צורה הייתי צריך לגאול אתכם, מפני שלא הייתם ראויים...

אם כן, על כל אחד לעשות בכל דור ודור חשבון נפש, האם מתנהג הוא כשורה, וידאג מדוע ה' אינו מביא בדורו את הגאולה הרצויה והשלמה. ועל פי המדרש (בראשית רבה צח, יד), על כך התפלל יעקב, כשראה שמשון לא ישלים את תפקיד המשיח - דהיינו, שהוא לא יושיע את עם ישראל לגמרי - שה' יחיש את תכלית הגאולה.

"לישועתך קויתי ה'"